

กระแสดนตรีนิยม ในดนตรีคลาสสิก*

ณัชชา โสคติยานุรักษ์
ภาควิชาดนตรี สำนักศิลปกรรม
ราชบัณฑิตยสถาน

บทคัดย่อ

กระแสดนตรีนิยมในดนตรีคลาสสิกเริ่มปรากฏในบทเพลงตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ เป็นต้นมา และก่อตัวเป็นรูปร่างชัดเจนในช่วงกลางของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ตัวอย่างประเทศที่มีนักแต่งเพลงกระแสดนตรีนิยม เช่น รัสเซีย ฝรั่งเศส นอร์เวย์ ฟินแลนด์ ฮังการี เชกโกสโลวาเกีย สเปน อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา และประเทศในซีกโลกตะวันออก

นักแต่งเพลงคลาสสิกในประเทศไทยก็ดำเนินรอยตามกระแสดนตรีนิยม ด้วยการนำวัสดุดิบจากเพลงพื้นเมืองไทย เพลงไทยเดิม หรืออิงเนื้อเรื่องจากประวัติศาสตร์ นิทานพื้นบ้าน และวรรณกรรมสำคัญของชาติไทย รวมถึงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ นักแต่งเพลงเหล่านี้สร้างสำเนียงดนตรีใหม่ที่ต่างจากดนตรีคลาสสิกแบบแผนของกลุ่มประเทศในอารยธรรมตะวันตก เพื่อให้ได้เสียงที่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย อย่างไรก็ตาม กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันทำให้โลกใบนี้เป็นหนึ่งเดียว นักแต่งเพลงนอกจากจะรักษาความเป็นชาตินิยมแล้ว ยังผสมผสานสำเนียงดนตรีของชาติอื่นในบทเพลงของตนอีกด้วย

คำสำคัญ : กระแสดนตรีนิยม, ดนตรีคลาสสิก, นักแต่งเพลง

กระแสดนตรีนิยม

กระแสดนตรีนิยม (nationalism) ในทางดนตรีคลาสสิก หมายถึง กระแสดนตรีที่แผ่ความรู้สึกรักชาติหรือชาตินิยม อาจสะท้อนออกมาในรูปของการใช้ทำนอง จังหวะ หรือสำเนียงดนตรีพื้นบ้าน เสียงประสาน และสีสนเสียงที่เลียนดนตรีพื้นบ้าน รวมไปถึงการเชื่อมโยงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวรรณ-

กรรมสำคัญของชาติ ตำนานและนิทานพื้นบ้าน ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์

ความรู้สึกรักชาติเริ่มปรากฏในบทเพลงตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ เป็นต้นมา ในผลงานของนักแต่งเพลงชั้นนำหลายคน ตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดคือ ใน ค.ศ. ๑๘๓๑ เมื่อกรุงวอร์ซอตกเป็นเมืองขึ้นของรัสเซีย เฟรเดริก โชแปง

(Frédéric Chopin, ค.ศ. ๑๘๑๐-๑๘๔๙) แต่งบทเพลงสำหรับเปียโนที่มีชื่อว่า “Revolutionary” Etude ในกุญแจเสียง C ไมเนอร์ ลำดับผลงานที่ ๑๐ หมายเลข ๑๒ เป็นผลงานที่แสดงความรักชาติของโชแปง

อย่างไรก็ตาม กระแสดนตรีนิยมก่อตัวเป็นรูปร่างชัดเจนในช่วงกลางของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ดนตรีในกระแส

* บรรยายในการประชุมสำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐

ออสเตเรีย-เยอรมัน มีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนากระแสนิยมในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ตัวอย่างประเทศที่มีนักแต่งเพลงกระแสนิยม เช่น รัสเซีย ฝรั่งเศส นอร์เวย์ ฟินแลนด์ ฮังการี เชกโกสโลวาเกีย สเปน อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา และประเทศในซีกโลกตะวันออก นักแต่งเพลงในกระแสนิยมจะสร้างสำเนียงดนตรีที่มีเอกลักษณ์ซึ่งต่างจากสำเนียงดนตรีคลาสสิกแบบแผนของกลุ่มประเทศในอารยธรรมตะวันตก โดยเฉพาะประเทศในยุโรปที่ใช้ภาษาเยอรมันหรือภาษาอิตาลี อันเป็นศูนย์กลางความก้าวหน้าของดนตรีตะวันตก

บทเพลงคลาสสิกในกระแสนิยม

๑. ประเทศรัสเซีย เกิดกลุ่มนักแต่งเพลงห้าแนวร่วม (The Five) ซึ่งมีชื่อเรียกเป็นภาษารัสเซียว่า Moguchaya kuchka แปลตรงตัวว่า The Mighty Handful ประกอบด้วยนักแต่งเพลงกระแสนิยม ๕ คน ได้แก่ มิลี บาลาคิเรฟ (Mily Balakirev, ค.ศ. ๑๘๓๗-๑๘๑๐) เป็นผู้นำ อะเล็กซานเดอร์ โบโรดิน (Alexander Borodin, ค.ศ. ๑๘๓๓-๑๘๘๗) เซซาร์ คูอี (César Cui, ค.ศ. ๑๘๓๕-๑๘๑๘) โมเดสต์ มุซอร์กสกี (Modest Mussorgsky, ๑๘๓๙-๑๘๘๑) และนิโคลาส ริมสกี-คอร์ซาคอฟ (Nikolai Rimsky-Korsakov,

ค.ศ. ๑๘๔๔-๑๙๐๘) นักแต่งเพลงกลุ่มนี้มีความคิดต่างจากปีเตอร์ ไชคอฟสกี (Peter Tchaikovsky, ค.ศ. ๑๘๔๐-๑๘๙๓) ซึ่งมีแนวคิดการแต่งเพลงโน้มเอียงไปทางตะวันตกค่อนข้างมาก กลุ่มนักแต่งเพลงห้าแนวร่วมเชื่อว่าบทเพลงของรัสเซียควรหลีกเลี่ยงไวยากรณ์เสียงประสานแบบแผนของอารยธรรมตะวันตก แต่หน้าจะมีเค้าของเพลงพื้นบ้านหรือเพลงศาสนาของรัสเซีย ฉะนั้นจึงควรสร้างเสียงขึ้นใหม่ที่มีเอกลักษณ์เป็นสำเนียงรัสเซียอย่างแท้จริง รวมทั้งโครงสร้างทางสังคีตลักษณะที่เหมาะสม

๑.๑ อะเล็กซานเดอร์ โบโรดิน ใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านรัสเซียเป็นวัตถุดิบในการแต่งเพลง ผลงานสำคัญ เช่น *Prince Igor* (ค.ศ. ๑๘๘๗) เป็นอุปรากรชาตินิยมที่แต่งไม่จบ เพราะเสียชีวิตก่อนริมสกี-คอร์ซาคอฟ และอะเล็กซานเดอร์ กลาซูนอฟ (Alexander Glazunov, ค.ศ. ๑๘๖๕-๑๙๓๖) ช่วยกันแต่งต่อจนจบ เพลงในอุปรากรที่นิยมบรรเลงในคอนเสิร์ตคือ *Polovtsian Dances* ซึ่งเป็นเพลงเต้นรำพื้นเมืองสำหรับวงขับร้องประสานเสียงกับวงดุริยางค์

๑.๒ มิลี บาลาคิเรฟ เป็นทั้งนักแต่งเพลงชาตินิยมและผู้นำทางความคิดของสังคม ใช้ทำนองพื้นเมืองรัสเซียและสำเนียงการประสานเสียงแบบรัสเซียสำหรับวงดุริยางค์ขนาดใหญ่ สร้างเสียงวง

ดุริยางค์ที่มีพลัง ผลงานสำหรับวงดุริยางค์ เช่น *Overtures on Russian Themes* (ค.ศ. ๑๘๕๘, ๑๘๖๔) และซิมโฟนิคโพเอ็มชื่อ *Tamara* (ค.ศ. ๑๘๘๒)

๑.๓ โมเดสต์ มุซอร์กสกี เขียนอุปรากรชาตินิยมเรื่องสำคัญคือ *Boris Godunov* (ค.ศ. ๑๘๖๘-๑๘๖๙) ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ชื่ออุปรากรเป็นชื่อผู้ร้ายที่สังหารรัชทายาทรัสเซีย แล้วสถาปนาตนเองขึ้นครองบัลลังก์รัสเซีย อุปรากรอีกเรื่องหนึ่งคือ *Khovanshchina* (ค.ศ. ๑๘๗๒-๑๘๘๐) เป็นอุปรากรที่แต่งไว้ไม่จบ ต่อมาริมสกี-คอร์ซาคอฟ แต่งต่อและเรียบเรียงเสียงสำหรับวงดุริยางค์จนสมบูรณ์ใน ค.ศ. ๑๘๘๖ ผลงานประเภทอื่นที่มีชื่อเสียงมาก คือ *Pictures at an Exhibition* (ค.ศ. ๑๘๗๔) เป็นชุดเพลงเดี่ยวเปียโน บรรยายภาพวาดแต่ละภาพของจิตรกรและสถาปนิก ชื่อ *วิกทอร์ ฮาร์ทมันน์* (Victor Hartmann, ค.ศ. ๑๘๓๔-๑๘๗๓) ที่หอศิลป์แห่งหนึ่ง เพลงแต่ละท่อนเชื่อมด้วยทำนองหลักชื่อ *Promenade* หมายถึงการก้าวเดินไปชมภาพวาดชิ้นต่อไป ผลงานชิ้นนี้ได้รับการเรียบเรียงใหม่สำหรับวงดุริยางค์โดย *โมริส ราเวล* (Maurice Ravel, ค.ศ. ๑๘๗๕-๑๙๓๗) และเป็นที่ยกย่องในการแสดงคอนเสิร์ตมากกว่าผลงานเดี่ยวเปียโนซึ่งเป็นฉบับดั้งเดิม

๑.๔ นิโคลาส ริมสกี-คอร์ซาคอฟ ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่สามารถวาง

เสียงวงดุริยางค์ได้ยิ่งใหญ่ตามแบบฉบับรัสเซีย ดนตรีมีสีสันสวยงามมาก ทำนองเพลงอิงสำเนียงรัสเซีย ผลงานที่รู้จักกันดีคือ *Scheherazade* (ค.ศ. ๑๘๘๘) เป็นเพลงชุดสำหรับวงดุริยางค์ ชื่อเพลงเป็นชื่อของหญิงสาวนักเล่านิทานในเรื่อง *อาหรับราตรี* นอกจากนั้นก็มีอุปรากรกึ่งบัลเลต์ ๒ เรื่อง ได้แก่ *The Golden Cockerel* (ค.ศ. ๑๙๐๗) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับไก่สีทองของกษัตริย์ซึ่งโหรเป็นผู้นำมาถวาย และไก่สีทองตัวนี้ก็ปลงพระชนม์กษัตริย์ในเวลาต่อมา อุปรากรที่มีสำเนียงรัสเซียชัดเจนอีก ๒ เรื่อง คือ *Legend of the Invisible City of Kitezh* (ค.ศ. ๑๙๐๗), *The Maid of Pskov* (ค.ศ. ๑๘๗๓) ผลงานประเภทอื่น เช่น บทเพลงสำหรับเดี่ยวไวโอลินกับวงดุริยางค์ชื่อ *Fantasia on Two Russian Themes* (ค.ศ. ๑๘๘๗) และ *Russian Easter Festival* (ค.ศ. ๑๘๘๘) ซึ่งเป็นบทบรรเลงใหม่โรงสำหรับวงดุริยางค์ลำดับผลงานที่ ๓๖ ทำนองหลักมาจากเพลงโบสถ์ของรัสเซีย บรรยายการเฉลิมฉลองอย่างมีสีสันของเทศกาลอีสเตอร์

๒. ประเทศฝรั่งเศส ในช่วงต้นของคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ กลุ่มนักแต่งเพลงที่มีชื่อเสียงชาวฝรั่งเศส ๖ คน เรียกตัวเองว่า **เลซซีส** (Les Six) หรือ กลุ่มนักแต่งเพลงหกแนวร่วม ได้รับอิทธิพลจากนักแต่งเพลงชาวฝรั่งเศสชื่อ **เอริก ซาตี** (Erik Satie, ค.ศ. ๑๘๖๖-๑๙๒๕) และกวีชาว

ฝรั่งเศสชื่อ **ซอง ค็อกโต** (Jean Cocteau, ค.ศ. ๑๘๘๙-๑๙๖๓) ร่วมกันแสดงคอนเสิร์ตใน ค.ศ. ๑๙๑๗ เพื่อนำเสนอแนวความคิดที่มีเอกลักษณ์แบบฝรั่งเศส ต่อต้านแนวความคิดแบบโรแมนติก นักแต่งเพลงทั้งหกประกอบด้วย **หลุยส์ ดูเรย์** (Louis Durey, ค.ศ. ๑๘๘๘-๑๙๗๙) **อาร์เธอร์ ฮอเนกเกอร์** (Arthur Honegger, ค.ศ. ๑๘๙๒-๑๙๕๕) **ดาเรียส มิโยต์** (Darius Milhaud, ๑๘๙๒-๑๙๗๔) **เจอร์เมนแตย์แฟร์** (Germaine Tailleferre, ๑๘๙๒-๑๙๘๓) **จอร์จ ออริก** (Georges Auric, ค.ศ. ๑๘๘๙-๑๙๘๓) และ **ฟร็องซีส ปูแลง** (Francis Poulenc, ค.ศ. ๑๘๙๙-๑๙๖๓)

๒.๑ เอริก ซาตี มีแนวความคิดต่อต้านวิธีการแต่งเพลงของทุกกระแส แสวงหาแนวทางของตนเองที่ไม่เหมือนนักแต่งเพลงคนใด เสียงเพลงในแนวใหม่ได้รับการตอบรับทั้งในทางบวกและทางลบ แต่ก็ทำให้วงการดนตรีของฝรั่งเศสมีสีสัน ผลงานส่วนใหญ่เป็นเพลงเดี่ยวเปียโน เช่น *Pièces froides* (ค.ศ. ๑๘๙๗), *Avant-dernières pensées* (ค.ศ. ๑๙๑๕), *Sonatine bureaucratique* (ค.ศ. ๑๙๑๗), *Gymnopédies* (ค.ศ. ๑๘๘๘) นอกจากนี้ ยังมีเพลงสำหรับเปียโน ๒ หลังคือ *En habit de cheval* (ค.ศ. ๑๙๑๑) ผลงานอื่น เช่น เพลงบัลเลต์ *Parade* (ค.ศ. ๑๙๑๗), *La belle excentrique* (ค.ศ. ๑๙๒๐), *Mercur*

(ค.ศ. ๑๙๒๔), *Jack-in-the-Box* (ค.ศ. ๑๙๒๖), *Relâche* (ค.ศ. ๑๙๒๔) ตัวอย่างอุปรากร เช่น *Le piège de Méduse* (ค.ศ. ๑๙๑๓)

๒.๒ ดาเรียส มิโยต์ ใช้ระบบอิงกัญแจเสียงคู่และสร้างเสียงประสานแปลกใหม่เพื่อให้ได้เสียงที่มีเอกลักษณ์แบบฝรั่งเศส ผลงานที่มีชื่อเสียง เช่น *Scaramouche* (ค.ศ. ๑๙๓๗) เป็นเพลงสำหรับเปียโน ๒ หลัง ออกแสดงเป็นครั้งแรกที่โรงละครชื่อ *Scaramouche* ในกรุงปารีส

๒.๓ ฟร็องซีส ปูแลง สร้างเสียงประสานที่มีเสียงแปลกใหม่ให้กับวงการดนตรีคลาสสิกด้วยรสชาติแบบฝรั่งเศสผลงาน เช่น เพลงบัลเลต์เรื่อง *Les biches* (ค.ศ. ๑๙๒๔) เพลงร้องชื่อ *Le bal masqué* (ค.ศ. ๑๙๓๒), *Le bestiaire* (ค.ศ. ๑๙๑๙)

๓. ประเทศนอร์เวย์

๓.๑ เอ็ดวาร์ด กรีก (Edvard Grieg, ค.ศ. ๑๘๔๓-๑๙๐๗) ใช้ความรู้สึกสร้างบรรยากาศตามจินตนาการ ใช้โครงสร้างเสียงประสานแบบกระแสอิมเพรชัน ใช้เสียงกระด้างแต่มีสีสัน สร้างทำนองไพเราะที่มีเอกลักษณ์ ผลงานชิ้นสำคัญในกระแสชาตินิยมคือ *Peer Gynt Suite* (ค.ศ. ๑๘๗๕) ลำดับผลงานที่ ๔๖, ๕๕ เป็นบทบรรเลงสำหรับวงดุริยางค์เพื่อประกอบละคร ได้รับความนิยมมากจนเป็นบทเพลงบรรเลงใน

การแสดงคอนเสิร์ต

๔. ประเทศฟินแลนด์

๔.๑ **ซอง ซิเบลิอุส (Jean Sibelius, ค.ศ. ๑๘๖๕-๑๙๕๗)** ใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านฟินแลนด์ผสมผสานสำเนียงจากระบบอิงโมดอย่างกลมกลืนกับระบบอิงกยูแฉเสียง อาศัยเรื่องราวจากวรรณกรรมสำคัญของชาติ โดยเฉพาะวรรณกรรมชิ้นเอกของฟินแลนด์เรื่อง **คาเลวาลา (Kalevala)** ผลงานในกระแสดนตรีนิยมที่สำคัญที่สุดและสะท้อนความเป็นฟินแลนด์มากที่สุดคือ *Finlandia* (ค.ศ. ๑๘๙๙) เป็นซิมโฟนิคโพเอม ลำดับผลงานที่ ๒๖ ซิเบลิอุสแต่งทำนองสำเนียงฟินแลนด์ใหม่ทั้งหมด นอกจากจะเป็นบทเพลงมาตรฐานในการแสดงคอนเสิร์ตแล้ว ยังนิยมบรรเลงในโอกาสสำคัญของประเทศฟินแลนด์ด้วย ผลงานอีก ๒ ชิ้นมีเบื้องหลังจากวรรณกรรมเรื่อง คาเลวาลาเช่นกันคือ ซิมโฟนิคโพเอม *Pohjola's Daughter* (ค.ศ. ๑๙๐๖) ลำดับผลงานที่ ๔๙ และบทเพลงสำหรับวงดุริยางค์ชื่อ *Tapiola* (ค.ศ. ๑๙๒๖) ลำดับผลงานที่ ๑๑๒

๕. ประเทศฮังการี

๕.๑ **ฟรานซ์ ลิสต์ (Franz Liszt, ค.ศ. ๑๘๑๑-๑๘๘๖)** ใน ค.ศ. ๑๘๕๓ เริ่มเขียนบทเพลงเดี่ยวเปียโนที่ใช้ชื่อว่า *Hungarian Rhapsodies* และเขียนต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่า ๓ ทศวรรษ รวมเป็นจำนวน ๑๙ บทเพลงชุดนี้ใช้ทำนองหลักของ

ฮังการีเป็นพื้นฐาน แต่ละบทเริ่มต้นด้วยช่วงนำในจังหวะช้า แล้วตามด้วยจังหวะเร็ว เป็นบทเพลงเดี่ยวเปียโนในระดับสูงที่ได้รับความนิยมมาก ตัวอย่างผลงานประเภทอื่นในกระแสดนตรีนิยม เช่น *Hungarian Coronation Mass* (ค.ศ. ๑๘๖๗) และบทเพลงสำหรับวงดุริยางค์อีกหลายบท

๕.๒ **เบลลา บาร์ตอก (Béla Bartók, ค.ศ. ๑๘๘๑-๑๙๔๕)** ศึกษาดนตรีพื้นเมืองของฮังการีและรวบรวมเพลงพื้นเมืองไว้เป็นจำนวนมาก บทเพลงที่แต่งได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากเพลงพื้นเมือง ผลงานที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ดนตรีคือ *Music for Strings, Percussion and Celesta* (ค.ศ. ๑๙๓๖) เป็นบทเพลงในรูปแบบของคอนแชร์โตวงดุริยางค์ซึ่งให้ออกาสนักดนตรีทุกคนในวงได้บรรเลงแนวเดี่ยว ผลงานชื่อ *Mikrokosmos* (ค.ศ. ๑๙๒๖-๑๙๓๙) เป็นเพลงเดี่ยวเปียโน มี ๖ เล่มด้วยเทคนิคจากง่ายไปยาก เป็นงานสร้างสรรค์เพื่อการเรียนการสอนเปียโน ผลงานประเภทอุปรากร เช่น *Bluebeard's Castle* (ค.ศ. ๑๙๑๘) เสียงดนตรีได้รับอิทธิพลจากมูซอร์กสกี และโคลด เดอบุสซี (Claude Debussy, ค.ศ. ๑๘๖๒-๑๙๑๘)

๕.๓ **โซลทาน โคดาย์ (Zoltán Kodály, ค.ศ. ๑๘๘๒-๑๙๖๗)** คู่กันเคยกับเพลงพื้นบ้านมาตั้งแต่วัยเด็ก ผลงานที่แต่งสอดแทรกสำเนียงพื้นบ้านและมีเอกลักษณ์

ของความเป็นฮังการีอย่างสมบูรณ์ใช้เนื้อดนตรีประสานแนวในรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน คิดระบบฝึกอ่านร้องโน้ตและแบบฝึกขับร้องประสานเสียงที่ใช้กันเป็นที่แพร่หลาย ผลงานในกระแสดนตรีนิยม เช่น เพลงร้องประสานเสียง *At the Martyr's Grave* (ค.ศ. ๑๙๔๕), *Budavári Te Deum* (ค.ศ. ๑๙๓๖), *Psalmus hungaricus* (ค.ศ. ๑๙๒๓) อุปรากรเรื่อง *Háry János* (ค.ศ. ๑๙๒๖) ผลงานอื่นที่สำคัญเป็นบทเพลงสำหรับวงดุริยางค์ เช่น *Dances of Marosszék* (ค.ศ. ๑๙๓๐), *Dances of Gálanta* (ค.ศ. ๑๙๓๓), *Peacock Variations* (ค.ศ. ๑๙๓๙) เป็นการแปรทำนองเพลง *The Peacock* ซึ่งเป็นเพลงพื้นเมืองของฮังการี

๖. **ประเทศเชกโกสโลวาเกีย**
ใน ค.ศ. ๑๙๑๘ มีการรวมชนชาติโบฮีเมีย โมราเวีย และสโลวาเกีย ซึ่งเคยตกอยู่ในปกครองของอาณาจักรออสเตรีย-เยอรมัน สถาปนาเป็นประเทศเชกโกสโลวาเกีย นักแต่งเพลงชาวเชกใช้สำเนียงดนตรีพื้นบ้านของชนชาติดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการประพันธ์เพลง

๖.๑ **เบดริค สเมตานา (Bedřich Smetana, ค.ศ. ๑๘๒๔-๑๘๘๔)** ใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านโบฮีเมีย สร้างเสียงประสานที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สอดแทรกแนวความคิดชาตินิยม อิงประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของชาติ ผลงานที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ บทเพลง

สำหรับวงดุริยางค์ชื่อ *Má vlast: Vysehrad* หรือ *My Country* (ค.ศ. ๑๘๗๒-๑๘๗๔) เป็นเพลงชุด ๖ บท ก่อนหน้านั้นแต่งอุปรากรเรื่อง *Prodana Nevesta* หรือ *The Bartered Bride* (ค.ศ. ๑๘๖๖) เป็นอุปรากรชาตินิยมที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง มีบทสนทนาด้วย เป็นเรื่องราวความรักและการใช้ชีวิตของชาวนาโบฮีเมีย

๖.๒ อันโตนิิน ดโวซาค (Antonín Dvořák, ค.ศ. ๑๘๕๑-๑๙๐๔) ประยุกต์ใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านในบทเพลง รวมทั้งบันไดเสียงเพนตะโทนิค บทเพลงบรรเลงหลายชิ้นได้รับการยกย่องให้เป็นผลงานชิ้นเอกในประวัติศาสตร์ดนตรี ผลงานชิ้นสำคัญที่สุดคือ *From the New World* (ค.ศ. ๑๘๙๓) เป็นซิมโฟนีหมายเลข ๙ ในกุญแจเสียง E ไมเนอร์ ลำดับผลงานที่ ๕๕ แต่ในช่วงที่ดโวซาคพำนักอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้ทำนองของชาวอเมริกันผิวดำ แต่สำเนียงยังคงมีความเป็นโบฮีเมียมากกว่าอเมริกัน ตัวอย่างผลงานในกระแสชาตินิยมที่มีชื่อเสียงคือ *Slavonic Rhapsodies* (ค.ศ. ๑๘๗๘) เป็นบทเพลงสำหรับวงดุริยางค์ ๓ บท ตัวอย่างอุปรากร เช่น *Armida* (ค.ศ. ๑๙๐๔), *Dimitrij* (ค.ศ. ๑๘๘๒-๑๘๙๔), *Rusalka* (ค.ศ. ๑๙๐๑)

๖.๓ เลโอส ยานาเชค (Leos Janáček, ค.ศ. ๑๘๕๔-๑๙๒๘) เป็นผู้รวบรวมทำนองเพลง

พื้นบ้านโมราเวีย บทเพลงที่แต่งนิยมสุดแทรกสำเนียงดนตรีพื้นบ้าน โดยเฉพาะของเชื้อชาติโบฮีเมียและโมราเวีย ใช้บันไดเสียงเพนตะโทนิค และโมดเพลงโบสถ์ ไม่ใช่เครื่องหมายประจำกุญแจเสียงเพื่อให้สะดวกในการเปลี่ยนสำเนียงเพลง เขียนทำนองเพลงและเรียบเรียงเสียงวงดุริยางค์ได้ยิ่งใหญ่ ผลงานเช่น อุปรากรเรื่อง *Jenufa* (ค.ศ. ๑๙๐๔) เป็นอุปรากรเรื่องที่มีชื่อเสียงของยานาเชค เนื้อร้องเป็นภาษาเชก ต่อมาแปลเป็นภาษาเยอรมัน อุปรากรเรื่องอื่นก็มีสำเนียงพื้นบ้าน เช่น *The Beginning of a Romance* (ค.ศ. ๑๘๙๔), *The Excursions of Mr. Brouček* (ค.ศ. ๑๙๒๐), *The Cunning Little Vixen* (ค.ศ. ๑๙๒๔), *The Makropoulos Affair* (ค.ศ. ๑๙๒๖), *Osud* (ค.ศ. ๑๙๐๕) และ *From the House of the Dead* (ค.ศ. ๑๙๓๐) ซึ่งเป็นอุปรากรเรื่องสุดท้ายของยานาเชค ผลงานนอกจากอุปรากรแล้ว ยังมีเพลงร้องเพลงเดี่ยวเปียโน บทเพลงบรรเลง ผลงานเพลงร้องขนาดใหญ่ เช่น *Glagolitic Mass* (ค.ศ. ๑๙๒๖) และ *The Diary of One Who Dissappeared* (ค.ศ. ๑๙๑๙)

๗. ประเทศสเปน

๗.๑ อีซาค อัลเบนิส (Isaac Albéniz, ค.ศ. ๑๘๖๐-๑๙๐๙) ผลงานส่วนใหญ่เป็นเพลงเดี่ยวเปียโน ในลีลาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวด้วยสำเนียงสเปนผสมผสานกับเสียง

ประสานแบบกระแสอิมเพรชัน ตัวอย่างผลงานประเภทอุปรากรในกระแสชาตินิยม เช่น เรื่อง *Pepita Jiménez*

๗.๒ มานูเอล เด ฟายา

(Manuel de Falla, ค.ศ. ๑๘๗๖-๑๙๔๖) ใช้เสียงประสานอย่างมีสีสันในสำเนียงสเปน เป็นนักแต่งเพลงชาวสเปนที่ได้รับการยกย่องในระดับนานาชาติ ผลงานในกระแสชาตินิยม เช่น *Nights in the Gardens of Spain* หรือ *Noches en los jardines de España* (ค.ศ. ๑๙๑๕) เพลงชุดสำหรับเปียโนกับวงดุริยางค์ ใช้เสียงประสานแบบอิมเพรชันผสมผสานกับสำเนียงสเปน, *El Amor brujo* หรือ *Love the Sorcerer* (ค.ศ. ๑๙๑๕) เพลงประกอบบัลเลต์ เป็นเรื่องราวของสาวยิปซีกับความรักอมตะและอำนาจเหนือธรรมชาติ, *The Three-Cornered Hat* หรือ *El Sombrero de tres picos* (ค.ศ. ๑๙๑๙) เพลงประกอบบัลเลต์ชวนหัว เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการสลับคู่ระหว่างชาย ๒ คนกับภรรยา ดนตรีมีรสชาติของความเป็นสเปนอย่างชัดเจน กลายเป็นเพลงที่นิยมแสดงในคอนเสิร์ตด้วย, อุปรากรเรื่อง *La Vida breve* หรือ *The Short Life* (ค.ศ. ๑๙๐๕) เป็นเรื่องราวความรักระหว่างหญิงสาวยิปซีกับชายหนุ่มสูงศักดิ์ มีเพลงสำคัญสำเนียงสเปนหลายเพลง

๘. ประเทศอังกฤษ

๘.๑ ราล์ฟ วอน วิลเลียมส์ (Ralph Vaughan Williams, ค.ศ.

๑๘๗๒-๑๘๕๘) บทเพลงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สอดแทรกสำเนียงเพลงพื้นบ้านอังกฤษ วางเสียงวงดุริยางค์ได้ยิ่งใหญ่ ใช้ไวยากรณ์เสียงประสานก้าวหน้า สร้างผลงานชิ้นใหญ่ไว้เป็นจำนวนมาก ผลงานที่มีชื่อเสียงคือ *Fantasia on a Theme by Thomas Tallis* (ค.ศ. ๑๘๑๐) เป็นบทเพลงสำหรับวงดุริยางค์เครื่องสาย ๒ วง และวงสตริงควอร์เท็ต ทำนองหลักมาจากเพลงสวดซาล์มของ โทมัส ทัลลิส (Thomas Tallis, ค.ศ. ๑๕๐๕-๑๕๘๕) อุปรากรขนาดใหญ่ในกระแสดาตินิยมคือ *The Pilgrim's Progress* (ค.ศ. ๑๘๕๑) นอกจากนี้ ยังมีบทเพลงที่สอดแทรกสำเนียงเพลงพื้นบ้านอังกฤษ เช่น *Norfolk Rhapsody* (ค.ศ. ๑๘๐๖) เป็นบทเพลงสำหรับวงดุริยางค์ ๓ บท, *A Sea Symphony* (ค.ศ. ๑๘๐๙) หมายเลข ๑ สำหรับกลุ่มนักร้องเดี่ยว วงขับร้องประสานเสียง และวงดุริยางค์ ผลงานที่ได้รับความนิยมเช่นกันเป็นเพลงร้องศิลป์ อาทิ *Serenade to Music* (ค.ศ. ๑๘๓๘) เป็นเพลงร้องศิลป์กับวงดุริยางค์, *An Oxford Elegy* (ค.ศ. ๑๘๔๙) เป็นเพลงร้องศิลป์กับวงดุริยางค์แชมเบอร์ ๕ บท มีวงขับร้องประสานเสียงและผู้เล่าเรื่องด้วย, *Tudor Portraits* (ค.ศ. ๑๘๓๕) เป็นเพลงร้องศิลป์กับวงดุริยางค์ ๕ บท และ *The Wasps* (ค.ศ. ๑๘๐๙) เป็นเพลงสำหรับเสียงร้องเดี่ยวเทเนอร์และบาริโตน วงขับร้องประสานเสียงชายและวงดุริยางค์

ผลงานการประพันธ์เพลงที่บุกเบิกรูปแบบใหม่คือ ซิมโฟนีที่ใช้ชื่อว่า *Pastoral* (ค.ศ. ๑๘๒๑) เป็นซิมโฟนีหมายเลข ๓ มีเสียงร้องเดี่ยวโซปราโนในซิมโฟนีบทนี้ แต่ไม่มีเนื้อร้อง

อย่างไรก็ตาม ผลงานที่เป็นเพลงยอดนิยมทั่วโลกคือ *Fantasia on Greensleeves* ซึ่งไม่ใช่บทประพันธ์เพลงของ วอน วิลเลียมส์ โดยตรง แต่เป็นบทเรียบเรียงของ บทบรรเลงคั่น (interlude) จากอุปรากรเรื่อง *Sir John in Love* ของ วอน วิลเลียมส์ เรียบเรียงโดย ราล์ฟ กรีฟส์ (Ralph Greaves, - ค.ศ. ๑๘๖๖) สำหรับฟลูต ฮาร์ป และเครื่องสาย ทำนองเพลงกรีนสลีฟส์ เป็นทำนองเพลงเก่าของอังกฤษ บรรยายถึงความรักที่ผิดหวังจากสาวชั้นสูงชื่อ กรีนสลีฟส์ เชื่อว่ากษัตริย์เฮนรีที่ ๘ แห่งอังกฤษ (King Henry VIII, ค.ศ. ๑๔๙๑-๑๕๔๗ ทรงครองราชย์ระหว่าง ค.ศ. ๑๕๐๙-๑๕๔๗) ทรงประพันธ์ไว้ เป็นทำนองเพลงที่มีการเรียบเรียงใหม่สำหรับเครื่องดนตรีและวงดนตรีประเภทต่าง ๆ นับครั้งไม่ถ้วน

๘.๒ กุสตาฟ ทีโอดอร์ โฮลชต์ (Gustav Theodore Holst, ค.ศ. ๑๘๗๔-๑๙๓๔) ใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านอังกฤษในบทเพลงสร้างเสียงวงดุริยางค์ได้ยิ่งใหญ่ตามแบบฉบับของสตราวินสกีและชเตราส ผลงานทุกชิ้นมีสำเนียงอังกฤษ เช่น อุปรากรเรื่อง *At the Boar's Head*

(ค.ศ. ๑๘๒๕), *The Wandering Scholar* (ค.ศ. ๑๘๓๔) นอกจากนี้ยังเขียนเพลงร้องสำเนียงอังกฤษอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งเพลงร้องเดี่ยวและเพลงร้องประสานเสียง

๙. ประเทศสหรัฐอเมริกา

๙.๑ เอดเวิร์ด แมคโดเวล

(Edward MacDowell, ค.ศ. ๑๘๖๐-๑๙๐๘) เป็นนักแต่งเพลงในลิลลาโรแมนติก สามารถสร้างสีสันที่น่าสนใจให้กับวงดุริยางค์ เป็นผู้นำการนำเสนอชีวิตแบบอเมริกันในบทเพลง ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมและสุนทรียะของธรรมชาติในชนบทอเมริกัน ผลงานในกระแสดาตินิยม เช่น เพลงเดี่ยวเปียโน *Woodland Sketches* (ค.ศ. ๑๘๙๖), *New England Idyls* (ค.ศ. ๑๘๐๒)

๙.๒ จอร์จ เกร์ชวิน

(George Gershwin, ค.ศ. ๑๘๙๘-๑๙๓๗) เขียนทำนองสำเนียงแจ๊สในบทเพลง ผลงานที่รู้จักกันดีคือ *Rhapsody in Blue* (ค.ศ. ๑๙๒๔) เป็นเพลงเดี่ยวเปียโนกับวงดุริยางค์และวงดนตรีแจ๊ส ผสมผสานแนวความคิดของดนตรีคลาสสิกกับดนตรีแจ๊ส ออกแสดงครั้งแรกโดยวงแบนด์ของ พอล ไวต์แมน (Paul Whiteman, ค.ศ. ๑๘๙๐-๑๙๖๗) ซึ่งเกร์ชวินเดี่ยวเปียโนเอง ต่อมาใน ค.ศ. ๑๙๔๖ แฟร์ดี โกรเฟ (Ferde Grofé, ค.ศ. ๑๘๙๒-๑๙๗๒) เรียบเรียงสำหรับวงดุริยางค์ซิมโฟนี และกลายเป็นผลงานที่ได้รับความนิยมมากที่สุดชิ้นหนึ่งของชาวอเมริกัน

ผลงานชิ้นนี้ทำให้เกิรชวินมีชื่อเสียงติดอันดับนักแต่งเพลงคลาสสิก ผลงานที่มีชื่อเสียงอีกชิ้นหนึ่งคือ *An American in Paris* (ค.ศ. ๑๙๒๘) เป็นซิมโฟนิคโพเอ็มสำหรับวงดุริยางค์บรรยายเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันคนหนึ่งในกรุงปารีส มีหลายฉากที่สะท้อนภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน เช่น เสียงแตรรถ นอกจากนี้ ยังมีอุปรากรเรื่อง *Blue Monday Blues* (ค.ศ. ๑๙๒๒) ซึ่งใช้สำเนียงเพลงบลูส์ของอเมริกัน

๙.๓ อารอน คอปแลนด์ (Aaron Copland, ค.ศ. ๑๙๐๐-๑๙๙๐) ประยุกต์ใช้สำเนียงพื้นบ้านอเมริกัน เพลงประกอบบัลเลต์ *Appalachian Spring* (ค.ศ. ๑๙๔๔) เป็นบทเพลงในกระแสชาตินิยมที่รู้จักกันดี เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเฉลิมฉลองของผู้บุกเบิกคนหนึ่งในการสร้างบ้านชนบทหลังใหม่ในรัฐเพนซิลเวเนีย เดิมแต่งสำหรับเครื่องดนตรี ๑๓ ชิ้น ต่อมาเรียบเรียงใหม่เป็นเพลงชุดสำหรับวงดุริยางค์เต็มรูปแบบ ผลงานอื่น ๆ ในกระแสชาตินิยม เช่น *Latin American Sketches* (ค.ศ. ๑๙๓๒) เป็นบทเพลงสำหรับวงดุริยางค์ที่มีสำเนียงลาตินอเมริกันชัดเจน เพลงประกอบบัลเลต์ *Billy the Kid* (ค.ศ. ๑๙๔๐) และอุปรากรเรื่อง *The Tender Land* (ค.ศ. ๑๙๕๔)

๑๐. ประเทศไทย ดนตรีคลาสสิกในประเทศไทยเป็นที่รู้จักในสังคมชั้นสูงตั้งแต่รัชสมัยพระบาท

สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากการที่ทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ และส่งพระราชโอรสไปศึกษาในยุโรป พระเจนดุริยางค์ (พ.ศ. ๒๔๒๖-๒๕๑๑) เป็นบุคคลสำคัญในการวางรากฐานการเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทยตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นักดนตรีชาวไทยที่มีความสามารถด้านดนตรีคลาสสิกในสมัยนั้นล้วนได้รับการฝึกฝนทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติจากพระเจนดุริยางค์ทั้งสิ้น ศิษย์กลุ่มนี้ได้ถ่ายทอดวิชาให้กับนักดนตรีและนักแต่งเพลงรุ่นต่อ ๆ มา ตัวอย่างนักแต่งเพลงคลาสสิกชาวไทยที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติในรอบศตวรรษที่ผ่านมา มีดังนี้

๑๐.๑ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง (พ.ศ. ๒๔๕๕-๒๕๔๒) ศิลปินแห่งชาติประจำปี ๒๕๔๑ เป็นนักแต่งเพลงคลาสสิกชาวไทยคนแรกที่มีความสามารถด้านการประพันธ์เพลงในระดับสากล ศึกษาดนตรีไทยจากบิดาคือ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง, พ.ศ. ๒๔๒๔-๒๔๙๗) และศึกษาดนตรีสากลชั้นสูงจากประเทศญี่ปุ่น บทประพันธ์เพลงได้รับอิทธิพลจากนักแต่งเพลงกลุ่มกระแสชาตินิยมในยุคโรแมนติกที่มีชื่อเสียงของโลก เช่น เอ็ดวาร์ดกรีก, ซอง ชิเบลิอุส และ เบดริค สเมตานา โดยเฉพาะการใช้ไวยากรณ์เสียงประสานและเทคนิคการเรียบเรียงเสียงวงดุริยางค์

บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใช้ทำนองเพลงของไทยที่มีอยู่แล้วมาเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์ เช่น *เสียงเทียน, ดำเนินทราย, เชิดใน* (ใช้ชื่อว่า *The Prelude of Siam*) ผลงานนอกจากนี้เป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ตามแนวทางสากลแต่ยังคงสำเนียงตะวันออกหรือสำเนียงไทยไม่มากนักน้อย เช่น *Stars and Love* (ดวงดาวกับความรัก), *Shadow in the Water* (เงาในน้ำ), *In the Middle of a Stream* (กลางสายชล), *Moment of Sunset* (ยามสิ้นแสงตะวัน) และ *Siamese Suite* (พ.ศ. ๒๔๙๗) ซึ่งประกอบด้วย ๔ ท่อน ได้แก่ *Moon over the Temple, In the Grand Palace, Siamese Lament, Bangkok's China Town* ออกแสดงเป็นครั้งแรกโดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีแห่งประเทศไทยฟิลิปปินส์

๑๐.๒ พลเรือตรี ม.ล.อัศนี ปราโมช (พ.ศ. ๒๔๗๗-) ศิลปินแห่งชาติประจำปี ๒๕๓๗ ศึกษากฎหมายและดนตรีจากประเทศอังกฤษ ประพันธ์เพลงในระดับมาตรฐานสากล เคยได้รับรางวัลอาเซีย สาขาศิลปะการแสดง ผลงานมีทั้งบทประพันธ์เพลงและบทเรียบเรียงเพลงพระราชนิพนธ์สำหรับวงดุริยางค์ ใช้สำเนียงเพลงไทยในการประพันธ์เพลงผสมผสานกับเสียงประสานตะวันตกหลากหลายรูปแบบ ประพันธ์ *บทสรรเสริญพระรัตนตรัย* (พ.ศ. ๒๕๒๒) สำหรับวงดุริยางค์และวงขับร้องประสาน

เสียง เพื่อประกอบการสวดมนต์ แต่งขึ้นโดยพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวันวิสาขบูชา แต่งเพลงประกอบบัลเลต์เรื่อง *ศรีปราชญ์* (พ.ศ. ๒๕๓๕) บรรยายเรื่องราวชีวิตที่ซับซ้อนและความรักที่มีอุปสรรคของศรีปราชญ์ จนถึงจุดจบของชีวิต บทเพลงสำคัญอีกชิ้นหนึ่งคือ *มหามงคลกัญจนากิเชก* (พ.ศ. ๒๕๓๙) สำหรับวงดุริยางค์ แต่งขึ้นในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี บรรยายถึงพระบารมีแห่งสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช

๑๐.๓ บรูซ แกสตัน (Bruce Gaston, พ.ศ. ๒๔๘๙-) นักแต่งเพลงชาวอเมริกันที่ตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน ศึกษาดนตรีจากประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อตั้งวงฟองน้ำ บรรเลงผลงานเพลงไทยและเพลงแต่งใหม่ในระดับมาตรฐานสากลออกแสดงทั่วโลก สนใจศึกษาดนตรีไทยอย่างจริงจัง และสามารถผสมผสานดนตรีไทยและดนตรีสากลให้เป็นหนึ่งเดียว บทเพลงที่เป็นการบุกเบิกใหม่ เช่น *เจ้าพระยาคอนแวนต์* (พ.ศ. ๒๕๒๕) แต่งขึ้นในโอกาสเฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ ใช้วงดนตรี ๕ วง แทนแม่น้ำทั้งห้า อันได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม และแม่น้ำน่าน ใช้ผู้อำนวยเพลง ๕ คน นอกจากนี้ ยังแต่งเพลงร้องที่มีชื่อเสียงคือ *The Golden Paradise* ซึ่งประพันธ์เนื้อร้องโดย สมเถา

สุจิตกุล เป็นเพลงสำคัญที่ทางราชการเคยใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย

ผลงานประเภทอุปรากร เช่น *พระสังข์, จันทโครพ* ซึ่งเป็นอุปรากรดนตรีร็อก และอีก ๒ เรื่องเป็นอุปรากรขนาดสั้นสำหรับเด็ก ได้แก่ *ซุซุก* (พ.ศ. ๒๕๒๑) ออกแสดงครั้งแรกในเทศกาลดนตรีที่กรุงเบอร์ลิน, *The Truthful Tree* ใช้วงดุริยางค์ที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล นอกจากนี้ ยังมีบทเพลงสำหรับวงดุริยางค์ เช่น *ทศพิชราชธรรม* แต่งขึ้นในวโรกาสกัญจนากิเชก ใช้เครื่องดนตรีไทยหลายชิ้นในผลงาน, *The Elephant Suite, The Cambodian Suite, Indra's Paradise* และ *อิทธิบาทสี่* ซึ่งใช้วงดุริยางค์ ๓ วง สำหรับผลงานที่ได้รับรางวัลสุพรรณหงษ์ทองคำ คือ เพลงประกอบภาพยนตร์ เรื่อง *ไผ่แดง*

๑๐.๔ ดนุ อันทระกุล (พ.ศ. ๒๔๙๓-) ได้รับพระราชทานรางวัลศิลปาครประจำปี ๒๕๔๗ ศึกษาดนตรีจากประเทศสหรัฐอเมริกา และเนเธอร์แลนด์ มีผลงานการประพันธ์เพลงหลากหลายประเภท ซึ่งได้รับการเผยแพร่ในต่างประเทศด้วย สามารถผสมผสานความเป็นไทยและความเป็นตะวันตกได้อย่างกลมกลืนด้วยมาตรฐานสากล ใช้เสียงประสานมาตรฐานของดนตรีคลาสสิกในเพลงไทยสากล เช่น *เสียงใบไม้, เพื่อนร่วมทาง, อันคนใดใด,*

มาซูปสตรัค, ลมเหนือ น้ำหนาว, เจ้าพระยา, ยักษ์เยื้อง บทเพลงสำคัญคือ *The Light of Asia* ซึ่งเป็นเพลงหลักในพิธีปิดงานเอเชียนเกมส์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑

๑๐.๕ สมเถา สุจิตกุล (พ.ศ. ๒๔๙๕-) ศึกษาดนตรีและวรรณคดีจากประเทศอังกฤษ เขียนนวนิยายภาษาอังกฤษเป็นจำนวนกว่า ๔๐ เรื่อง และประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในต่างประเทศ แต่งเพลงแนวล้ำยุคออกแสดงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ภายหลังผลงานออกอรรถรสแบบไทยและตะวันออก ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากวรรณกรรมไทย เสียงเพลงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในแนวชาตินิยม แต่งเพลงประกอบบัลเลต์ เช่น *กากี* (พ.ศ. ๒๕๔๐) บทเพลงประเภทซิมโฟนีหลายบท เช่น *พระมหาชนก* (พ.ศ. ๒๕๔๒) เป็นซิมโฟนีสำหรับวงดุริยางค์ขนาดใหญ่และวงขับร้องประสานเสียง ผลงานประเภทอุปรากร เช่น *โอโยชยา* ประพันธ์ขึ้นในวโรกาส ๖๐ ปีแห่งการครองสิริราชสมบัติ, *มัทนา* (พ.ศ. ๒๕๔๔) อิงเนื้อเรื่องจากบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง *มัทนะพาธา, แม่นาก* อิงเค้าโครงเรื่องจากนิทานพื้นบ้านไทย นอกจากนี้ ยังประพันธ์ซิมโฟนีหมายเลข ๔ ที่ใช้ชื่อว่า *ปริศคีตา-นุสรณ์* (พ.ศ. ๒๕๔๓) แต่งขึ้นในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปีของนายปรีดี พนมยงค์

๑๐.๖ วีรชาติ เปรมานนท์ (พ.ศ. ๒๔๙๗-) ศึกษาดนตรีจากประเทศนิวซีแลนด์ มีผลงานเผยแพร่ทั้งในยุโรปและอเมริกา เคยได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันประพันธ์เพลงนานาชาติที่ประเทศนิวซีแลนด์ และรางวัลบทประพันธ์เพลงแชมเบอร์ดีเด่นจากสมาคมนักประพันธ์เพลงแห่งประเทศไทย ตัวอย่างผลงาน เช่น *Piano Concerto on a Theme by King Rama IX* (พ.ศ. ๒๕๓๑) เป็นบทเพลงสำหรับเปียโนกับวงดุริยางค์ ในวโรกาสรัชสมัยกษัตริย์กษัตริย์ไทย ใช้ทำนองหลักจากบทเพลงพระราชนิพนธ์ นำเสนอในรูปแบบของการแปรด้วยรสชาติของดนตรีแจ๊สกับดนตรีคลาสสิก, *Overture on a Theme of Suanluang Rama IX by Puangroy Apaiwongse* (พ.ศ. ๒๕๓๐) บทเพลงสำหรับวงดุริยางค์ซิมโฟนี ใช้ทำนองหลักจากบทเพลงของท่านผู้หญิง ม.ล.พวงร้อย อภัยวงศ์ อยู่ในรูปแบบของท่านองหลักและการแปร และ *คัทลียา* (พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๓๔) ซึ่งเป็นซิมโฟนิคโพเอ็มบรรยายความงามของดอกคัทลียา

๑๐.๗ ณัฐ ยนตรรักษ์ (พ.ศ. ๒๔๙๗-) ได้รับพระราชทานรางวัลศิลปาธรประจำปี ๒๕๔๙ ศึกษาดนตรีจากประเทศอังกฤษ เพลงที่ประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงเดี่ยวเปียโนทั้งสิ้น บันทึกเสียงและเผยแพร่อย่างกว้างขวางในต่างประเทศ ตัวอย่างผลงาน เช่น *ถวายเป็นพุทธบูชา* (พ.ศ. ๒๕๓๗) เพลง

เดี่ยวเปียโนหมายเลข ๑ ในวโรกาสกาญจนภิเษก ออกแสดงกว่า ๖๐ ครั้งใน ๑๑ ประเทศ, *ถวายเป็นพุทธบูชา* (พ.ศ. ๒๕๔๒) เพลงเดี่ยวเปียโนหมายเลข ๒ ในวโรกาสครบ ๖ รอบพระชันษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อาศัยเค้าทำนองจากเพลงเชิดจีน, *สยามโซนาตา* (พ.ศ. ๒๕๔๕) เพลงเดี่ยวเปียโนหมายเลข ๓ แต่งขึ้นในวโรกาสครบ ๗๕ พระชันษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในแต่ละท่อนใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านจากแต่ละภาค, *ไก่แก้ว* ใช้ทำนองหลักจากเพลงไทยชื่อ สร้อยแสงแดง, *กุหลาบแห่งรัก* ประพันธ์ขึ้นในวโรกาสครบ ๕ รอบพระชันษาของสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ

๑๐.๘ ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร (พ.ศ. ๒๕๐๕-) ศึกษาดนตรีจากประเทศสหรัฐอเมริกา ประยุกต์และผสมผสานดนตรีไทยกับดนตรีตะวันตกได้อย่างลงตัว ผลงานการประพันธ์เพลงออกแสดงในระดับนานาชาติ ผลงานที่มีชื่อเสียง เช่น *คอนแชร์โตมหาราช* (พ.ศ. ๒๕๔๒) สำหรับระนาดเอกกับวงดุริยางค์ แต่งขึ้นในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใช้เพลงพื้นบ้านของไทยเป็นพื้นฐาน, *ซิมโฟนีแจ๊ส* (พ.ศ. ๒๕๓๙) เป็นซิมโฟนิคโพเอ็ม แต่งขึ้นในวโรกาสกาญจนภิเษก

นักแต่งเพลงชาวไทยรุ่นใหม่

กำลังสร้างผลงานในแนวชาตินิยม เช่น ไกวัล กุลวัณโนทัย, จิตรเดช เสดตะพันธุ์, นาวาตรี นบ ประทีปเสน, อภิสัทธ์ วงศ์โชติ และ สิริเศรษฐ์ ปัทมอรุณอมพร ซึ่งเคยได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันประกวดบทประพันธ์เพลงในระดับนานาชาติที่ประเทศญี่ปุ่น

ตัวอย่างผลงานของนักแต่งเพลงคลาสสิกชาวไทย

๑. *เสียงเทียน* แต่งโดย ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง สำหรับวงดุริยางค์ และวงนักร้องประสานเสียงหญิง นำทำนองมาจากเพลงลาวเสียงเทียน (สองชั้น) ซึ่งเป็นเพลงเก่า มีมาแต่โบราณ หลวงประดิษฐไพเราะ ซึ่งเป็นบิดา ประพันธ์เพลงในอัตราสามชั้นและชั้นเดียวจนครบเป็นเพลงเถา ผู้แต่งได้นำทำนองเพลงดังกล่าวมาประพันธ์สำหรับวงสตริงควอร์เทต โดยใช้ชื่อว่า *เสียงเทียน* ต่อมาได้ประพันธ์ใหม่ในรูปแบบของซิมโฟนิคโพเอ็มสำหรับวงดุริยางค์กับวงนักร้องประสานเสียงหญิง บรรเลงครั้งแรกที่โรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑ ในวโรกาสเฉลิมฉลองมหัศจรรย์กษัตริย์

ลักษณะของผลงานชิ้นนี้ไม่ใช่เป็นเพียงบทเรียบเรียง (arrangement) แต่ถือเป็นบทประพันธ์เพลง (composition) ในมาตรฐานคลาสสิกชั้นสูง เสียงประสานและการเรียบเรียงเสียงวงดุริยางค์เป็นไปตามหลัก

วิชา แต่ประยุกต์ให้เข้ากับสำเนียงเพลงไทยได้อย่างงดงามลงตัวและได้ อรรถรสครบถ้วนตามหลักสุนทรียศาสตร์ ในการวางเสียงประสานได้ ดำเนินตามแบบอย่างนักแต่งเพลงในยุคโรแมนติก โดยเฉพาะนักแต่งเพลงในกระแสชาตินิยม การใช้คอร์ดกระด้างหรือโน้ตเสียงกระด้างที่ไม่เกลตาทันที ช่วยสร้างรสชาติแปลกใหม่ในวงการดนตรีไทย การเปลี่ยนระดับเสียงทันทีทันใดซึ่งเป็นที่นิยมในยุคโรแมนติกก็สร้างเสียงที่น่าสนใจเช่นกัน เสียงของดนตรีและเสียงร้องกลมกลืนกันเป็นอย่างดี แนวร้องรักษาวิธีการเอื้อนแบบไทยไว้ระดับหนึ่งเนื่องจากใช้การบันทึกโน้ตสากล เสียงของบทเพลงโดยรวมเป็นลักษณะเสียงในรูปแบบใหม่ซึ่งไม่มีผู้ใดเคยประพันธ์มาก่อน

๒. *บทสรรเสริญพระรัตนตรัย* แต่งโดย ม.ล.อัศนี ปราโมช เป็นบทเพลงสำหรับวงดุริยางค์และวงนักร้องประสานเสียงแนวสวดมนต์บันทึกเป็นโน้ตสากลด้วยระดับเสียงและจังหวะที่ผู้แต่งได้กำหนดไว้ตายตัว โดยรักษาลีลาการสวดมนต์ไว้ให้มากที่สุด ดนตรีใช้เสียงประสานค่อนข้างทันสมัยในลีลาและอารมณ์ต่าง ๆ ตามแบบฉบับดนตรีตะวันตกในยุคโรแมนติกและยุคศตวรรษที่ ๒๐ ในขณะที่แนวสวดมนต์รักษาไว้ซึ่งลีลาและอารมณ์คงที่โดยตลอดเนื้อดนตรีเช่นนี้เป็นการสอดทำนองระหว่างเสียงดนตรีกับเสียงร้อง และยังมีการสอดทำนองหลายแนวใน

ส่วนของวงดุริยางค์ ทำให้เกิดมิติต่าง ๆ ที่ซับซ้อนในเสียงโดยรวม

๓. *คอนแชร์โตมหาราช* แต่งโดย ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร เป็นบทเพลงสำหรับระนาดเอกประชันกับวงดุริยางค์ ใช้เพลงพื้นบ้านของไทยเป็นพื้นฐาน เสียงประสานโดยรวมเป็นแบบฉบับของนักประพันธ์เพลงคลาสสิกในยุคโรแมนติกตอนปลาย บางช่วงเป็นเสียงประสานเชิงอนุรักษ์ผสมผสานกับเสียงประสานในระบบครึ่งเสียง รวมถึงการใช้คอร์ดเสียงกระด้างเป็นครั้งคราว สีสันเสียงของวงดุริยางค์มีความหลากหลาย แนวเดี่ยวระนาดเอกกับแนววงดุริยางค์เล่นประชันกันบ้าง สลับกันแสดงฝีมือบ้าง บรรยากาศตลอดเพลงค่อนข้างคึกคักเร้าใจ แนวเดี่ยวระนาดบันทึกเป็นโน้ตสากลตามมาตรฐานการเรียบเรียงเสียงวงดุริยางค์ แต่ในการบรรเลงผู้เดี่ยวจะใส่ลูกเล่นประดับประดาบ้างตามแนวทางการเดี่ยวระนาดเอกของไทย

๔. *ลมเหนือ น้ำหนาว* แต่งโดย ดนู อันตรระกุล เป็นตัวอย่างเพลงไทยสากลประเภทเพลงร่ำวงที่ใช้ไวอากรณเสียงประสานของดนตรีคลาสสิกกับสำเนียงเพลงไทย ในแนวร้องจะแต่งทำนองหลักที่ร้องง่ายในช่วงเสียงไม่กว้างนัก คนทั่วไปสามารถร้องได้ มีร้องเอื้อนแบบไทยบ้าง เนื้อร้องก็ใช้ภาษาที่สื่อสารง่ายเรียบเรียงสำหรับกลุ่มนักร้องประสานเสียง ๔ แนวตามมาตรฐานดนตรีคลาสสิก ใช้อัตราจังหวะสอง

โดยตลอดเพื่อให้เป็นเพลงที่ใช้ร่ำวงได้ กำกับด้วยฉิ่งและกลองด้วยอัตราความเร็วคงที่ ความซับซ้อนปรากฏในแนวดนตรีบางช่วง มีการสอดแทรกเสียงประสานแบบกระด้างและเสียงประสานแบบครึ่งเสียงแต่เพียงเล็กน้อย รวมทั้งการเปลี่ยนท่วงเสียงแบบฉับพลันเพื่อสร้างรสชาติตามแบบฉบับโรแมนติกตอนปลาย มีช่วงสอดประสานแนวทำนองซึ่งเป็นเทคนิคขั้นสูงในการแต่งเพลง เมื่อมีการซ้ำเนื้อร้องจะแปรทางดนตรีหรือปรับเปลี่ยนสีสันเสียง และเมื่อมีการซ้ำทำนองก็จะเปลี่ยนเนื้อร้อง ทำให้การซ้ำแต่ละครั้งน่าสนใจเพราะนำเสนอเสียงที่ไม่เหมือนเดิม นับเป็นผลงานเพลงไทยสากลเพลงหนึ่งที่ได้มาตรฐานขั้นสูง

บทสรุป

แม้ในปัจจุบันนักแต่งเพลงจะไม่เรียกตัวเองว่าเป็นนักแต่งเพลงในกระแสชาตินิยมแล้วก็ตาม แต่นักแต่งเพลงที่เกิดในประเทศที่มีวัฒนธรรมฝั่งรากลึกอย่างแท้จริงเช่นประเทศไทย จะสอดแทรกสำเนียงไทยหรือแนวความคิดแบบไทยในบทเพลงของตนไม่มากก็น้อย ทำให้เกิดอัตลักษณ์ในบทประพันธ์เพลง นักแต่งเพลงในระดับมาตรฐานสากลที่สามารถแต่งเพลงคลาสสิกได้ดีจนเป็นที่ยอมรับในสังคมดนตรีคลาสสิกของโลกมีจำนวนไม่น้อยที่เป็นคนไทย แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายที่ผลงานเหล่านี้ได้รับการเผยแพร่ในวงจำกัด

ภายในประเทศ ผลงานบางชิ้นเป็นที่รู้จักในต่างประเทศมากกว่า และนักแต่งเพลงชาวไทยบางคนก็เป็นที่ยอมรับในต่างประเทศมากกว่า อย่างไรก็ตาม ในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งการสื่อสารไร้พรมแดน บทเพลงคลาสสิกที่แต่งขึ้นใหม่ได้รับความสนใจจากวงการดนตรีคลาสสิกทั่วโลก แม้ว่าจะจำกัดอยู่ในวงการดนตรีคลาสสิกของแต่ละประเทศเท่านั้น

นักแต่งเพลงในปัจจุบันมีโอกาสดูแลศึกษาสำเนียงดนตรีของชาติต่าง ๆ ด้วยนอกเหนือจากสำเนียงดนตรีของชาติตนเอง ทำให้เกิดการผสมผสานวัตถุดิบในบทเพลงคลาสสิกอย่างไร้ขอบเขต.

บรรณานุกรม

นัชชา โสคติยานุรักษ์. พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาฯ, ๒๕๔๗.

Randall, Don Michael. **Harvard Dictionary of Music**, 4th ed. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 2003.

Rosenstiel, Leonie. **Schirmer History of Music**. New York: Schirmer Books, 1982.

Sadie, Stanley, ed. **The Norton/Grove Concise Encyclopedia of Music**. New York: W.W. Norton, 1994.

Abstract

Nationalism in Classical Music

Natchar Socratianurak

Associate Fellow of the Academy of Arts, The Royal Institute, Thailand

Nationalism in classical music was first evident towards the end of the 18th century, and deeply rooted from the middle of the 19th century to the 20th century in countries as Russia, France, Norway, Finland, Hungary, Czechoslovakia, Spain, England, the United States, including those in Latin America and in the East.

Classical music composers in Thailand have followed footsteps of the Nationalists in preserving the Thai taste by employing musical idioms quoting from Thai folk music, traditional Thai music, or excerpts from Thai history, folklore and known literature, or touches from Buddhism and the Thai monarchy. These composers seek for new nuances which differ from that of the Western, so that their compositions more or less convey Thai identity. Nevertheless, in the realm of globalization, composers nowadays tend to mix musical flavor of other regions within their compositions as well, rather than merely making use of their own musical identity.

Key words: nationalism, classical music, composer